

De Kesel, J. (2021, juni). Geloof & godsdienst in een seculiere samenleving. Halewijn. Antwerpen. 119 blz.

Een commentaar¹: Johan Bergé
augustus 2021

Kardinaal De Kesel heeft een verrassend boek geschreven over geloof en de plaats van de Kerk in een seculiere samenleving. In een eerste deel analyseert hij de context van onze seculiere samenleving in een moderne tijd en creëert een openheid naar alle christenen, kerkelijken, randkerkelijken en buitenkerkelijken. In het tweede deel gaat hij de theologische toer op en sluit jammer genoeg opnieuw de deuren voor de rand- en buitenkerkelijken.

Volgens de kardinaal leven we in een tijd waar het christendom niet meer de samenleving bepaalt maar zich moet inschakelen in een seculiere cultuur waar meerdere geloofsovertuigingen naast elkaar kunnen bestaan(18). De Kerk verliest aan maatschappelijk belang, maar het is een crisis als een *kairos*, een kans om zich aan de moderniteit aan te passen, wat hij hoogstnodig vindt(34). Een moderniteit met als kenmerk 'vrijheid, emancipatie en vooruitgang'. De mens is ten diepste een religieus wezen – het zit in de genen –, getekend door het verlangen naar het Absolute. Religie is een universeel menselijk fenomeen(47). Maar op dezelfde bladzijde staat ook: Maar dat betekent niet dat iedereen gelovig of religieus zal zijn. De religieuze overtuiging blijft een persoonlijke optie die in vrijheid wordt genomen. Maar als geloven een persoonlijke optie is, dan is de mens ten diepste toch geen religieus wezen?

Past de nieuwe Kerk, zoals de kardinaal beweert, zich echt aan de moderniteit (grofweg 1800-1950) aan, ook inhoudelijk? Als ik het tweede deel lees, zie ik nog altijd een dogmatische leer met een persoonlijke God die intervineert in zijn schepping en met een verabsolutering van de bijbel en het evangelie als het woord van God. Ik meen te begrijpen dat de vrijheid van de moderniteit volgens de kardinaal beperkt is tot het voluit aanvaarden van de aanwezigheid van andere godsdiensten en levensbeschouwingen in de samenleving en de noodzaak om met hen in dialoog te gaan. Een dialoog die eerder een uitnodiging blijkt om gewoon het voorstel van de Kerk te aanvaarden.

Volgens De Kesel botst de secularisatie van de moderniteit op zijn grenzen wanneer het geloof geprivatiseerd wordt, wanneer het geloof voorbehouden wordt voor de privésfeer. In die situatie spreekt men niet langer van een bevrijdende secularisatie, maar van een dogmatisch secularisme. Een samenleving waar de vrijheid geradicaliseerd is en dus niet langer levensvatbaar.

¹ Op onze website publiceren we twee bijdragen over dit essay van kardinaal De Kesel. Deze bijdrage is een persoonlijke commentaar. De andere bijdrage is een kritische analyse op het denken van de kardinaal en zijn toekomstvisie op de Kerk.

Na het lezen van dit boekje blijft bij mij de vraag brandend of er voor de kardinaal, binnen het kader van zijn Kerkelijke positie, ruimte is voor een ander standpunt, plaats is voor een echte dialoog met rand- en buitenkerkelijke christenen. De kardinaal hangt zijn verhaal op aan 'vrijheid', een begrip uit de moderniteit. Maar we leven nu als christenen in een postmoderne tijd, een tijd waar alle zekerheden in vraag gesteld worden en men het zelfs in de wetenschappen eerder heeft over waarschijnlijkheden, mogelijkheden en kansen. In een echte dialoog vertrekt men niet langer van het eigen gelijk.

